

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Д.е.н., проф. Лоханова Н.О.

(підпис)
“ ___ ” травня 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030509 Облік і аудит
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою Облік і аудит
(назва освітньої програми)

на тему: «Особливості обліку і аудиту дебіторської заборгованості на
прикладі
ТОВ «ГІС-Контейнерні поїзди»

Виконавець:

студент Обліково-економічного факультету
Аветисян Жанна Арутюновна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Бойко Ольга Станіславівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

	Ст.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	6
1.1. Сутність, класифікація та оцінка дебіторської.....	7
1.2. Особливості обліку дебіторської заборгованості на рахунках обліку.....	16
1.3. Сучасні проблеми обліку дебіторської заборгованості	20
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТІС-КОНТЕЙНЕРНІ ПОЇЗДИ»	28
2.1. Загальна економічна характеристика діяльності ТОВ «ТІС-Контейнерні поїзди».....	28
2.2. Організація первинного обліку дебіторської заборгованості у ТОВ «ТІС-Контейнерні поїзди».....	31
2.3. Організація синтетичного та аналітичного обліку дебіторської заборгованості ТОВ «ТІС-Контейнерні поїзди».....	37
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ТА АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ	45
3.1. Мета, напрямки вивчення джерел інформації та вдосконалення особливостей контролю дебіторської заборгованості.....	45
3.2. Аналіз дебіторської заборгованості ТОВ «ТІС-Контейнерні поїзди».....	50
3.3. Порядок проведення аудиту дебіторської заборгованості.....	59
ВИСНОВКИ	68
Список використаних джерел	72
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах сучасного світу стан розрахунків з контрагентами складає основну частину системи діяльності підприємства. Особливо одним з показових аспектів діяльності організації являє собою стан розрахунків з дебіторами.

Дебіторська заборгованість виявляє на якому економічному рівні знаходиться діяльність будь-якого підприємства особливим чином: дебіторська заборгованість, яка протягом тривалого часу являється непогашеною перш за все погіршує фінансовий стан підприємства, цим зумовлена низька платоспроможність підприємства, внаслідок несвоєчасного отримання грошових коштів. Зазначається також низька швидкість оборотності коштів. Під впливом цих факторів також погіршується стан кредиторської заборгованості. В гіршій інтерпретації - це може призвести до остаточної неплатоспроможності або банкрутства. Наразі належний контроль за дебіторською заборгованістю становить чи не одну з найголовніших задач підприємства.

Питання дослідження обліку та контролю дебіторської заборгованості розглядали такі науковці як: О. І. Бланк, М. Туган-Барановський, М. Козоріз, Р. Сорока, Є. Брігхем, Ф. Ф. Бутинець та ін.. Але існує ряд не вирішених питань які потребують більшої уваги.

Ретельне дослідження теоретико-методологічних положень обліку дебіторської заборгованості визначають деякі прогалини, які не дозволяють більш ефективно здійснювати управління фінансово-господарської діяльності, більш того, гальмують процес ефективного відображення дебіторської заборгованості.

Мета

дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-практичних питань обліку дебіторської заборгованості, аналізу, контролю стану дебіторської заборгованості за для більш ефективного управління та розкриття особливостей аудиту дебіторської заборгованості.

Задачі дослідження за для вирішення поставлених цілей у роботі сформульовані таким чином:

- з'ясувати сутність, класифікацію та оцінити дебіторську заборгованість;
- вивчити особливості обліку дебіторської заборгованості на рахунках обліку;
- дослідити сучасні проблеми обліку дебіторської заборгованості;
- розглянути загальну економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- практично дослідити стан організації обліку розрахунків з дебіторами на підприємстві;
- розглянути стан організації синтетичного та аналітичного обліку підприємства;
- проаналізувати фінансовий стан досліджуваного підприємства;
- провести аналіз динаміки складу та структури дебіторської та кредиторської заборгованості на досліджуваному підприємстві;
- проаналізувати ефективність використання коштів у розрахунках на ТОВ «ТІС-Контейнерні поїзди»
- запропонувати шляхи вдосконалення діючої системи обліку та внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на ТОВ «ТІС-Контейнерні поїзди».

Об'єктом дослідження є процес організації обліку та аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві ТОВ «ТІС-Контейнерні поїзди».

Предметом дослідження є комплекс теоретичних і методологічних питань пов'язаних з організацією обліку та контролю дебіторської заборгованості.

Методи дослідження які будуть запропоновані в ході роботи вказані нижче:

ВИСНОВКИ

Обсяг дебіторської заборгованості прямим чином впливає на фінансовий стан підприємства та його платоспроможність. Тому першочерговою задачею для будь якого підприємства стає ефективна організація бухгалтерського та управлінського обліку дебіторської заборгованості.

Існує ряд проблемних питань щодо дебіторської заборгованості які ускладнюють процес управління заборгованістю. Насамперед:

1. Непрактичність методів визначення резерву сумнівних боргів, які передбачені в П(С)БО 10.
2. Відсутність чіткого співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей у загальній структурі.
3. Необхідність зміни структури регістрів аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості.
4. Проблема достовірної оцінки дебіторської заборгованості.
5. Складність класифікації дебіторської заборгованості.
6. Проблема рефінансування (оплати дебіторської заборгованості).
7. Внутрішньогосподарський контроль дебіторської заборгованості.

Об'єктом дослідження даної роботи є ТОВ «ТІС-Контейнерні поїзди» Компанія займається залізничними перевезеннями вантажів, а також є частиною груп терміналів стивідорної компанії ТІС, яка є обслуговуючою службою для порту у швидкій доставці контейнерів до пункту призначення.

Проаналізувавши фінансовий стан підприємства, робимо висновок що підприємство не ліквідне, тобто, неплатоспроможне. Можна побачити тенденцію до зниження всіх коефіцієнтів, а саме абсолютної, швидкої та загальної ліквідності на 0,007, 0,007 та 0,006 відповідно, але вони не повністю відповідають рекомендованим значенням. Хоча якщо на кінець I кварталу 2018 р. підприємство отримало майже 0,159 копійкок чистого прибутку на 1 грн вкладених оборотних активів, то на кінець I кварталу 2019 р.

підприємству вдалося отримати 0,256 копійок чистого прибутку на 1 грн вкладених оборотних активів. Так, збільшення рентабельності продажу у звітному періоді на 0,760%, у порівнянні з минулим, призвело до збільшення рентабельності оборотного капіталу на 0,050 копійок.

Розрахунок чистих активів підприємства показав, що загалом чисті активи збільшились на 40927 грн, або на 7,8%. Ця тенденція була досягнута за рахунок збільшення таких статей активів фінансової звітності як основні засоби на 117487,01 грн, або на 37,6 %, незавершене виробництво на 91693,77 грн, або на 89,5 %. Розглянувши інші статті активів можна сказати, що відбувся негативний вплив таких факторів, як зменшення вартості дебіторської заборгованості на 5390345,6 грн, грошових коштів та їх еквівалентів на 344967,08 грн., та інших оборотних активів на 474487,98 грн.

Аналіз зобов'язань, які існують на підприємстві показав, що спостерігається тенденція до зменшення кредиторської заборгованості на 5318776,5 грн, короткострокових кредитів та займів на 500000 грн, та інших поточних зобов'язань на 185799 грн.

Також важливим аспектом в контролі дебіторської заборгованості є доцільне застосування методів планування, організації та контроль роботи з дебіторами. Правильний контроль та своєчасний аналіз дебіторської заборгованості значно зменшує її величину. На сьогоднішній день практичний досвід управління підприємствами дає змогу здійснювати ефективний кількісний та якісний аналіз показників щодо оцінки поточного стану дебіторської заборгованості. Це забезпечує прискорення інших аспектів господарювання. Тому підприємству рекомендовано проводити на постійній основі комплексний аналіз дебіторської заборгованості.

Розглянувши стан організації первинного обліку, включаючи синтетичний та аналітичний облік на підприємстві приходимо до висновку, що облік підприємства ТОВ «ТІС-Контейнерні Поїзди» відповідає до умов регламентованого законодавства.

Але існують деякі недоліки щодо бухгалтерського та управлінського обліку дебіторської заборгованості. Зокрема формування графіку документообігу оформленого у вигляді переліку робіт зі створення, перевірки та обробки документів, які виконуються кожним підрозділом підприємства, а також усіма виконавцями із зазначенням їх взаємозв'язку та строків виконання робіт.

Також основною проблемою неплатоспроможності підприємства є те, що існує велика розбіжність між датами надання послуги та виставленим рахунком. Це зумовлено процесом формування залізничного перевезення, швидкості подачі/забирання контейнерів на платформи, швидкості перевезення або при виникненні форс мажорних обставин. Тобто, рахунок за вповнену послугу виставляється через 7-10 днів після доставки вантажу до пункту призначення. Для того щоб контрагент оплатив за рахунками йому потрібно перевірити достовірність виставленої ціни за перевезення, яка в свою чергу залежить від кілометражу та використання допоміжних основних засобів дженсетів. Всі ці процеси займають достатню кількість часу, за для оптимізації робочого часу запропоновано:

- використання допоміжних додатків з повною інформацією до рахунку за кілометражем, складом потягу в розрізі контейнерів, ставками за допоміжне використання дженсетів;
- виставлення рахунку одночасно з відправленням потягу, за для скорочення часу на перевірку та розгляд контрагентом;
- контроль за дебіторською заборгованістю кожним з підрозділів за залізничними напрямленнями;
- своєчасне попередження про сплату рахунків контрагентами в строк до 30 днів;

Для більш поглибленого контролю дебіторської заборгованості фінансовим відділом підприємства рекомендовано розробити процес формування комплексного аналізу дебіторської заборгованості на прикладі поетапного розподілу процесу:

- 1) Дослідження об'єкту аналізу, мети та основних завдань аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві.
- 2) Збір та розподіл та дослідження джерел інформації для ретельного аналізу заборгованості.
- 3) Аналіз динаміки, складу та структури, аналіз якісного стану дебіторської заборгованості, аналіз простроченої та безнадійної заборгованості.
- 4) Оцінка за результатами аналізу дебіторської заборгованості та формування аналітичних висновків.
- 5) Прийняття ефективних управлінських рішень щодо виявлених недоліків.

Також підприємству рекомендовано доповнити працівниками існуючі залізничні відділи, за для збільшення ефективної роботи з рахунками та контролю дебіторської заборгованості.

Таким чином запропоновані заходи та методи щодо покращення обліку розрахунків з дебіторами в майбутньому допоможуть вирішити ряд гострих проблем:

- час на обробку контрагентами рахунків на достовірність інформації;
- прискорить та удосконалить процеси перевірки дебіторської заборгованості основними підрозділами підприємства;
- якіснопроаналізує стану дебіторської заборгованості, її динаміку та склад;
- сформулює швидкі та якісні управлінські рішення щодо дебіторської заборгованості.

Всі представлені заходи щодо запобіганню дебіторської заборгованості та її негативного впливу на підприємство матимуть успіх у практичному застосуванні і допоможе налагодити фінансовий стан підприємства

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Береза С. Л. Класифікація дебіторської заборгованості: нові підходи. Вісник ЖІТІ. 2007. № 14. С. 89–92
2. Белокоз О. Відмінності між вітчизняними та міжнародними підходами до оцінки дебіторської заборгованості торговельних підприємств. Галицький економічний вісник. 2010. № 3. С. 197 – 201.
3. Бондарчук Н. В. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2016. Вип. 16(1). С. 135-138.
4. Бухгалтерський облік Бутинець Т. А. , Л. В. Чижевська, С. Л. Береза. Житомир: ЖІТІ, 2000. 672 с.
5. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник. [4-те вид.]. Житомир: ПП «Рута», 2005. С. 528.
6. Васільєва Л. М., Траїно О. В. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її удосконалення. Молодий вчений. 2017. № 10. С. 820-823.
7. Ганусич В. О., Гурська І. В. Облік дебіторської заборгованості: управлінський та організаційний аспекти. Науковий вісник ужгородського університету. Серія: економіка. 2016. Вип. 1(1). С. 441-445. URL: [http://nbuv.gov.ua/uJrn/nvuuес_2016_1\(1\)__75](http://nbuv.gov.ua/uJrn/nvuuес_2016_1(1)__75).
8. Герман Я.Ю. Облік дебіторської заборгованості: вітчизняний і зарубіжний досвід. Донецьк: ДонНУЕТ. 2013. С. 21-26.
9. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник. Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2005. 714 с.
10. Закон України «Про бухгалтерський облік фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
11. Закон України «Про бухгалтерський облік фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р.

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

12. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженою постановою Правління НБУ від 21.01.2004 № 22.

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

13. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженою постановою Правління НБУ від 21.01.2004 № 22.

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

14. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 893/4186 від 21 грудня 1999 р

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

15. Кияшко О. М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О. М. Кияшко. Київ, 2011. 21 с.

16. Ковенко М. Створюємо резерв і списуємо дебіторсько-кредиторську заборгованість без помилок / М. Ковенко // Податки та бухгалтерський облік. 2015. № 29. С. 45-48.

17. Лищенко О.Г., Бескоста Г.М. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством Фінанси України. 2009. № 5. С.20-24.]

18. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник. К.: Знання, 2006.– 311с

19. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. Наказом МФУ від 28.03.2013 № 433

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13>.

20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32). Фінансові інструменти: подання IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012.

21. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка” [Електронний ресурс]. - URL:

http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_015 - Назва з екрану.п. 8
ПБО 15 <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5654>

22. Мочерний С. В. Короткий курс економічної теорії : навч. посіб. / С. В. Мочерний, Л. О. Канищенко, О. А. Устенко. – Тернопіль : Економічна думка, 2000. – 324 с.

23. Нападовська Л. В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2010. 224 с.

24. Орлова В. К., Орлов М. С., Хома С.В. Фінансовий облік : навч. Підруч. 2-ге вид. К. : Центр навч. літер., 2016. 510 с.

25. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість» затверджене наказом МФУ №237 від 8.10.1999 р. [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість» затверджене наказом МФУ №237 від 8.10.1999 р. [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.

28. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні № 148 від 29.12.2017 р. [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>.

29. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом МФУ від 02.09.2014 № 879. [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.

30. Сурніна К. С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств: дис. канд. екон. наук: спец. 08.06.04. Житом .інженерно-технолог. ін-т. Житомир, 2001. 242 с.